

**YHDESSÄ
YRITTÄMÄÄN!**

Yhteiskunnallisten yritysten superpäivä 28.5.2013

Tervetuloa!

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

**YHDESSÄ
YRITTÄMÄÄN!**

Yhteiskunnallinen yrittäjyys ja osuustoiminta

© Projektijohtaja Niina Immonen
Yhdessä yrittämään! -hanke / Tampereen
seudun osuustoimintakeskus

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

YK:n julistama kansainvälinen osuustoiminnan vuosi 2012

käynnisti osuustoiminnan kehittämisen vuosikymmenen!

- Osuustoiminnallisen yritysmuodon tunnettuuden lisääminen maailmassa, tietämyksen edistäminen
- Rohkaista ihmisiä toimimaan osuuskunnissa
- Erityiskohteena nuoret ja osuustoiminta
- Kannustaa eri maiden hallituksia luomaan hyvä toimintaympäristö osuuskuntien perustamiselle ja kasvulle.

**”Maailma rakentaa yhdessä
yrittämällä”**

Osuuskunnat maailmalla

- Kansainvälinen osuustoimintaliitto ICA edustaa
- YK:n yhteistyöelin, maailman toiseksi suurin järjestö YK:n jälkeen
- Jäseniä 250 organisaatiosta 94 maasta
- Pj Dame Pauline Green ja pääjohtaja Charles Gould
- Toimii viidessä alueorganisaatiossa (Eurooppa, Aasia Pacific, Afrikka, Etelä-Amerikka ja Pohjois-Amerikka)
- Maailman osuuskunnissa työskentelee 100 miljoonaa ihmistä
- Maailman 300 suurimman osk-yrityksen liikevaihto on 1 600 miljardia USD, Global300-raportti (<http://www.global300.coop/>), Suomesta listalla kymmenen osuuskuntaa mm. Metsäliitto, SOK ja Tapiola
- Euroopassa on yli 160 000 osuuskuntaa, joissa työskentelee yli 6 miljoonaa ihmistä
- Noin puolet maailman kaikesta elintarviketuotannosta kulkee osuuskuntien kautta
- Rahoitustoiminnassa mukana olevat pankkiosuuskunnat palvelevat yli 857 miljoonaa ihmisistä (eli 13% koko maailman väestöstä)

Tilastotietoja

- 4 379 osuuskuntaa; yhteensä 4 611 osuustoiminnallista yritystä, joista noin 3 000 pienosuuskuntaa
  - Näistä perinteisiä suuria osuuskuntia noin 400 (esim. OP-Pohjola, POP-pankki, LähiTapiola, S-ryhmä, Tradeka, sähköosuuskunnat, puhelinosuuskunnat, osuusmeijerit, HKScan, Atria, Portti)
- Suomalaisissa osuuskunnissa yli 7 miljoonaa jäsentä
- Suomalaiset osuuskunnat työllistävät yli 100 000 henkilöä
- Suomalaisten osuustoimintayritysten liikevaihto on yli 30 miljardia euroa
- Vuonna 2012 uusia osuuskuntia perustettiin 229 (ed. vuonna 213)
  - Perustamiset olleet tasaisessa kasvussa vuodesta 2009 lähtien.
- Pirkanmaalla perustettiin 25 uutta osuuskuntaa vuonna 2011
  - Ennätysvuosi uusien osuuskuntien määrässä
- Monitoimialaisista osuuskunnista siirrytty yhteen toimialaan erikoistuneisiin osuuskuntiin.

Pienosuustoiminta lukuina Pirkanmaalla

(kysely Osuustoimintakeskus kesä 2012)

- Palkkoja maksettu v. 2011 17,8 henkilölle, kokoaikaisina työpaikkoina 5 henkilötyövuotta/osuuskunta
- LV v. 2011 noin 242 000 euroa/osuuskunta
- 68 % ottaa uusia jäseniä ja/tai työntekijöitä
- 50 %:sta lähtenyt uusia yrityksiä (ka 3 yritystä/osuuskunta)
- Erilaisia tavoitteita ja tarpeita:
  - Elämäntapayrittäjiä 30 %
  - Yhteiskunnallisia yrittäjiä 10 %
  - Uusia palvelutuotteita markkinoille 18 %
  - Kasvuhaluisia 28 %
  - KV-yrityksiä 15 %
  - Akateemisia yrityksiä 35 %

Yhteiskunnallinen yritys - osuuskunta?

- Paljon erilaisia käsitteitä
  - Monissa keskusteluissa osuuskunnat ja yhteiskunnalliset yritykset rinnastetaan toisiinsa
  - Kaikki osuuskunnat eivät ole yhteiskunnallisia yrityksiä
  - **Social economy** - yhteisötalous (tietyt juridiset toimintamuodot ja toimintaperiaatteet)
  - **Social enterprise** - yhteiskunnallinen yritys (voi olla myös muissa kuin yhteisötalouden juridissa toimintamodoissa)
  - **Social firm** - sosiaalinen yritys (voi olla myös yhteiskunnallinen yritys ja yhteisötalouden toimija)
  - **Social franchising** - yhteiskunnallisten/sosiaalisten yritysten franchise -ketju
- Osa määritelmistä juridisia tai esim. ”merkin” takana. Osalla omavalintainen arvomaailma ja toimintatapa

Yhteiskunnallisen yrittäjyyden aloite (EU/2011/1796)

- Komissio tarkoittaa yhteiskunnallisilla yrityksillä toimijoita, joiden
  - kaupallinen toiminta perustuu sosiaaliseen tai yhteiskunnalliseen päämäärään
  - voitto investoidaan suureksi osaksi uudelleen sosiaalisen päämäärän saavuttamiseksi
  - organisaatorakenne perustuu demokratian ja osallisuuden periaatteisiin.
- Komissio korostaa, että osuus- ja yhteisötalouteen liittyvät oikeudelliset toimintamuodot soveltuvat erityisesti yhteiskunnallisille yrityksille, koska niiden johtamisrakenne suosii osallistumista ja avoimuutta.

Osuuskunta yhteiskunnallisena yrityksenä:

1. Perustetaan uusi osuuskunta ja määritellään sen toimintatapa ja säännöt merkin kriteereiden mukaisiksi
2. Muutetaan jo toimivan osuuskunnan sääntöjä ja toimintatapaa merkin kriteereiden mukaisiksi
3. Toimitaan merkin kriteereiden mukaan, mutta ei haeta merkkiä

Osuuskuntien toiminnan piirteitä

- Osuuskunnissa taloudellisen toiminnan harjoittaminen, yhteiskunnallisia tavoitteita ei yleensä määriteltynä säännöissä, jäsenen asettamat tavoitteet
- Demokraattinen päätöksenteko ja itsehallinto jäsenomisteisuuden kautta
- Normaali yritystoiminnan riski
- Pääasiassa palkattu henkilöstö/jäsenistö
- Voitonjakoa ei yleensä rajoitettu, tosin OKL:n lähtökohta se ettei voittoa jaeta
- Toiminta usein paikallista ja paikallista yhteisöä ja aluetaloutta tukevaa

Lisäksi merkittävää yhteiskunnallisen yrittäjyyden kannalta

- Avoin toimintatapa esim. jäsenen tarkastusoikeus harvainosuuskunnassa
- Tilintarkastusvelvollisuus ja jatkossa toiminnantarkastus
- Perustuu demokratiaan ja jäsenten väliseen tasa-arvoon → Jäsenten ja työntekijöiden vahva osallisuus ja osallistuminen, mahdollisuus vaikuttaa
- Työntekijöiden sitoutumisen edistäminen osuuskunnan jäsenyydellä = henkilöstöomisteisuus
→ Työhyvinvointi ja työssä jaksaminen
- Usein laajoja yhteistyöverkostoja alueilla ja vahva suhde lähiyhteisöihin, jäsenyyteen perustuvaa (ei vallattavissa sisältä tai ulkoa), erilaisten sidosryhmien osallistuminen on yksinkertaista ja helposti toteutettavissa

Taustalla kansainväliset arvot ja periaatteet

- Kansainvälisiä periaatteita ovat: vapaaehtoinen ja avoin jäsenyys, demokraattinen jäsenhallinto, jäsenten taloudellinen osallistuminen, itsenäisyys, koulutus ja oppiminen sekä osuuskuntien keskinäinen yhteistyö
- Kansainvälisiä arvoja ovat: omatoimisuus, omavastuisuus, tasa-arvo, demokratia, oikeudenmukaisuus, solidaarisuus, rehellisyys, avoimuus ja yhteiskunnallinen vastuu

Osuuskunta yhteiskunnallisena yrityksenä

- OKL antaa mahdollisuudet määritellä osuuskunta yhteiskunnalliseksi yritykseksi
- Osuuskunnan omat säännöt keskiössä
- Yhteiskunnallisen yrityksen merkin tärkeimmät kriteerit täytettävissä sääntömääräyksillä

Tärkeimmät sääntömääräykset yhteiskunnallisille osuuskunnille

§ Toimiala

- yhteiskunnallisen tavoitteen määritteleminen

§ Jäsenyys

- jäsenyyden ehdot

§ Erottamisen perusteet

- esim. toimiminen yhteiskunnallista tavoitetta vastaan

§ Ylijäämä

- rajoitettu ylijäämän jako
- ylijäämän käyttäminen yhteiskunnallisen tavoitteen edistämiseen

Tärkeimmät sääntömääräykset yhteiskunnallisille osuuskunnille

- § Osuuskunnan purkaminen ja säästön jakaminen
- mihin säästö käytetään purku tilanteessa
  - varallisuuslukko yhtiömuodon muuttuessa (toimiala, yhteiskunnallinen tavoite ja rajoitettu voitonjako)

Huom. Osuuskunnan toimialan pääasiallisen tarkoituksen muuttaminen vaatii osuuskunnan kokouksen yksimielisen päätöksen

Osuuskunta Sortso

- Tarjoaa henkilökohtaista avustusta, kodin- ja lastenhoitoa
- On myös sosiaalinen yritys - työllistää vajaakuntoisia, maahanmuuttajia ja pitkäaikaistyöttömiä
- Käyttää pääosan voitostaan työllistämiseen
- www.sortso.fi

Suomalainen HYVÄNTEKIJÄ osuuskunta

- Eettinen verkkokauppa
- Markkinapaikka vajaakuntoisten työpajojen tuotteille
- 60% ylijäämästä työllistämiseen ja sosiaalisten yritysten tukemiseen
- www.hyvantekija.fi

Osuuskunta Yxpila

- Yhteiskunnallinen yritys, mutta ei ole hakenut merkkiä
- Ykspihlajan kaupunginosan asukkaiden perustama osuuskunta alueen hyvinvoinnin parantamiseksi Kokkolassa
- Ruokala Saima ja kirpputori Kiertoliike, rakentanut päiväkodin ja seniorikotia rakennetaan
- www.yxpila.fi

Timjami - luomuherkkuja kouluun

- Rudolf Steiner koulun oppilas- ja henkilöstöravintola Tampereella
- Perustettu 2007, jäseniä nyt noin 40
- Väh. 60% luomuruokaa, korkeimmalla luomun portaalla asteikolla
- Toivottu palvelu, jota luomassa koko koulu yhteisö

www.tampereentimjami.com

Osuuskunta Confici - Kesäkahvila Pouta

- Alle 25-vuotiaiden työttömien nuorten perustama kahvila
- Kesätyö ja työkokemus, myönteinen kokemus yrittäjyydestä
- Tuki ja valmennus
- Toimii kesän 2013 Tampereella Hämeenpuistossa

Video: Suomalaisen osuustoiminnan monimuotoisuus

<http://www.youtube.com/watch?v=T0P1FPrwmUs&feature=youtu.be>

- Linkki myös www.yhteistoiminta.fi -sivuston etusivulla

Kiitos!

Yhteystiedot

Niina Immonen
Projektinjohtaja, HT
Osuustoimintakeskus
050 395 0111

niina.immonen@osuustoimintakeskus.net

www.osuustoimintakeskus.net

www.yhteistoiminta.fi